

Ліки зцілюють тіло, а книга – душу

БІБЛІОТЕРАПЕВТ

№ 7/8 (142/143) 2026

Видається з 1 жовтня 2014 року

Сайт Наукової бібліотеки libr.knmu.edu.ua

Архів «Бібліотерапевта» <http://repo.knmu.edu.ua/bibliotherapevt>

ЗМІСТ

НЕДУГИ ВЕЛИКИХ

Писати всупереч болю:
хвороба і творчість Івана Франка

Л. Скрипченко.....С. 4-8

БІБЛІОТЕЧНА СКАРБНИЦЯ: ПО СТОРІНКАХ РІДКІСНИХ ТА ЦІННИХ ВИДАНЬ

Хроніки сторічної давнини

Т. Костюкевич.....С. 10-12

ІНТЕРВ'Ю

Життя між рядками:
інтерв'ю з редактором бюлетеня
«Бібліотерапевт» Оксаною Русановою

І. Киричок.....С. 14-19

ФОТОПОГЛЯД

Місто моєї душі

І. Фурса.....С. 21

ХРОНІКА ПОДІЙ

Липень-серпень 2026 у світлі подій

О. Русанова.....С. 23

НЕДУГИ ВЕЛИКИХ

ПИСАТИ ВСУПЕРЕЧ БОЛЮ: ХВОРОБА І ТВОРЧІСТЬ ІВАНА ФРАНКА

Іван Франко 1870 р.

У 2026 р. Україна відзначає 170-річчя від дня народження Івана Яковича Франка (1856–1916) — видатного українського письменника, ученого, публіциста, перекладача та громадського діяча. Цю ювілейну дату включено до переліку пам'ятних дат і ювілеїв 2026 року, затвердженого постановою Верховної Ради України. Іван Франко посідає особливе місце в історії української літератури, науки та суспільного життя. Він був надзвичайно працюютою людиною і залишив по собі величезну творчу та наукову спадщину. Твори літератора й сьогодні читають, досліджують і перекладають різними мовами.

За активним і насиченим життям Івана Франка часто залишається непомітною інша його історія — боротьба з тяж-

кою недугою. Вона тривала роками, завдавала сильного болю та поступово обмежувала можливість працювати. Проте навіть у найтяжчі періоди Іван Якович намагався продовжувати літературну та наукову працю. Він працював у багатьох жанрах — писав поезію і прозу, створював драматичні та літературно-критичні твори, досліджував історію літератури й багато перекладав. Відомий широкому читачеві як автор повісті «Захар Беркут», роману «Борислав сміється», поеми «Мойсей», збірки «Зів'яле листя» та десятків інших творів. Історія хвороби письменника допомагає зрозуміти, як недуга

вплинула на його життя і творчість.

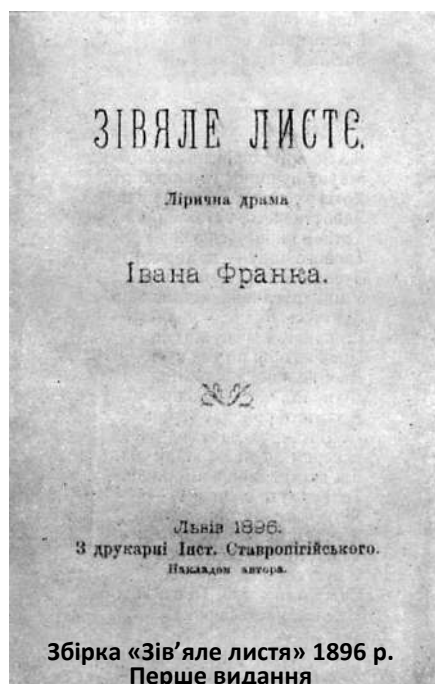
Іван Франко народився 27 серпня 1856 р. у селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту в родині Якова Франка — заможного сільського коваля. Мати — Марія Кульчинська, походи-

Батьківська садиба Івана Франка у селі Нагуєвичі

ла з роду збіднілої шляхти. Іван був старшою дитиною в родині і мав двох братів та сестру. Майбутній письменник добре знав працю та побут простих людей, що згодом відобразилося у його творчості — у поезіях «Каменярі» та «Вічний революціонер», а також у соціальних романах про Галичину й життя робітників.

У 1875 р. юнак закінчив Дрогобицьку гімназію і всту-

Збірка «Зів'яле листя» 1896 р. Перше видання

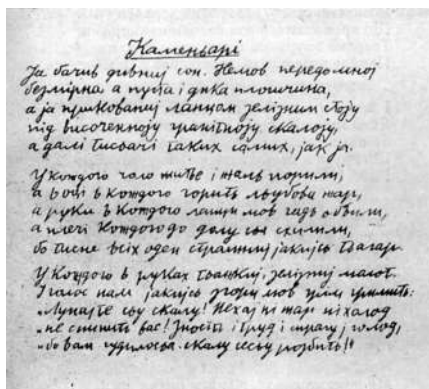

Учні Дрогобицької гімназії 1874 р. У 2 ряді посередині з книгою сидить І. Франко

пив на філософський факультет Львівського університету. У студентські роки Іван Франко швидко увійшов у літературне середовище. Його перші твори друкувалися в студентському журналі «Друг», а згодом він увійшов до складу його редакційного комітету. Біографи підкреслюють, що ще в молоді роки він жив у режимі безперервної праці й часто нехтував відпочинком заради неї. Такий спосіб життя був для нього звичним, але водночас створював постійне навантаження на нервову систему і здоров'я.

Активна громадська діяльність Івана Франка привертала увагу поліції. У 1877 р. його арештували разом із однодумцями за звинуваченням у поширенні соціалістичної пропаганди. Після в'язниці письменник повернувся до громадської роботи з ще більшою енергією — організовував гуртки, писав для преси, поглиблено вивчав соціалістичні теорії. У 1880 р. І. Франка арештували вдруге, а після звільнення він перебував під наглядом поліції й був змушений перервати навчання в університеті. Пізніше він писав, що етапування через поліцейські арешти в Коломиї, Станіславові, Стрию та Дрогобичі належало до «найтяжчих моментів» його життя.

Досвід арештів та перебування в тюрмах став поштовхом для створення таких творів, як соціально-психологічна новела «На дні» (1880) та повість «Перехресні стежки» (1900).

Автограф початку вірша
«Каменярі»

Пережиті події також лягли в основу відомого поетичного циклу «Думи пролетарія» (1878–1880), віршів «Милосердним» (1880) і «Човен» (1880), а також багатьох інших тюремних поезій, що згодом увійшли до його знаменитої збірки «З вершин і низин» (1887).

Поряд із літературною творчістю Іван Франко багато працював у журналістиці. Він редагував журнали й газети, співпрацював із польською та німецькою пресою. Про роки праці для польських видань Іван Якович пізніше говорив як про «найману працю». У 1886 р. Іван Франко одружився з Ольгою Хоружинською в Києві. Після одруження він поєднував родинне життя з

Іван Франко з дружиною Ольгою
Хоружинською 1886 р.
одразу після одруження

науковими заняттями, журналістикою та суспільною діяльністю. Це вимагало багато часу й сил — удень він працював у редакції та займався громадськими справами, а вечорами й ночами писав.

У 1890 р. письменник став одним із засновників Русько-української радикальної партії та працював над її програмою. У 1895, 1897 і 1898 рр. він балотувався до австрійського парламенту та Галицького сейму, але щоразу безуспішно — через виборчі маніпуляції та протидію політичних опонентів. У 1899 р. І. Франко вийшов із РУРП і став одним із засновників Української національно-демократичної партії. У суспільній роботі він довго співпрацював із Михайлом Драгомановим — українським публіцистом, ученим і громадським діячем. Згодом їхні погляди розійшлися, і Франко болісно це переживав.

Іван Франко поєднував літературну творчість із наукою, перекладами та редакторською роботою. У 1893 р. він захистив докторську дисертацію у Віденському університеті та здобув ступінь доктора філософії. Пізніше ця праця була ґрунтовно перероблена й вийшла друком під назвою «Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський духовний роман і його літературна історія». За клопотанням харківської культурної громадськості у 1906 р. вченому присуджено почесне звання доктора російської словесності Імператорського Харківського університету, нині — Харківський національ-

ний університет ім. В.Н. Каразіна (українська мова в імперії була під заборонаю через Емський указ, хоча Франко досліджував весь слов'янський, зокрема й український, культурний простір).

І. Франко багато перекладав із давньогрецької, латини та сучасних європейських мов. Переклад був для нього постійною працею протягом усього життя. Також займався редакторською роботою: редагував «Літературно-науковий вісник», працював у Науковому товаристві ім. Шевченка, готував тексти до друку. Значну частину цієї роботи виконував сам, і такий виснажливий ритм поступово позначався на його здоров'ї.

На початку ХХ століття самопочуття письменника різко погіршилося. Власний стан він описав у тексті «Історія моєї хвороби». Наприкінці 1907 — на початку 1908 р. І. Франко почувався виснаженим — переніс майже двотижневий напад мігрені з постійним дзво-

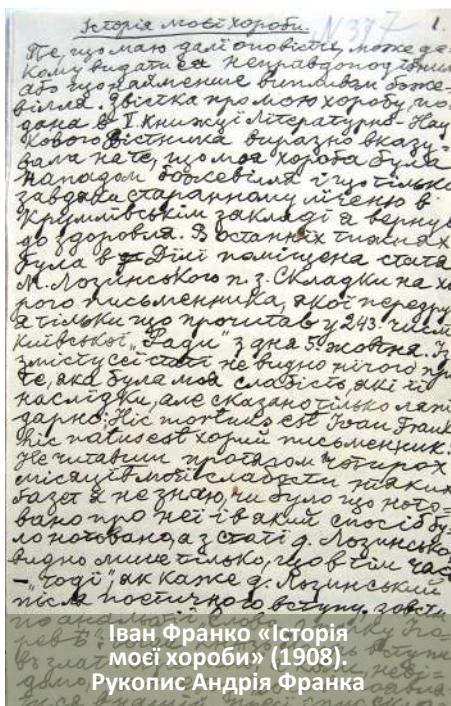
Письменник
близько 1900 р.

ном у вухах. Після консультації лікар Лев Коссак запідозрив у нього запалення нирок і призначив ліки. Невдовзі з'явився «страшенний нервовий біль» у лівій руці. У 1908 р. стан І. Франка почав швидко погіршуватися, але він намагався працювати. Згодом Іван Якович майже зовсім перестав спати — згадував, що протягом 14 днів у березні не міг заснути ні вдень, ні вночі. Йому було важко сидіти й зосередитися, а будь-яка спроба працювати закінчувалася посиленням болю. Лікар радив не читати і не писати, аби хоч трохи заспокоїти нервову систему [1].

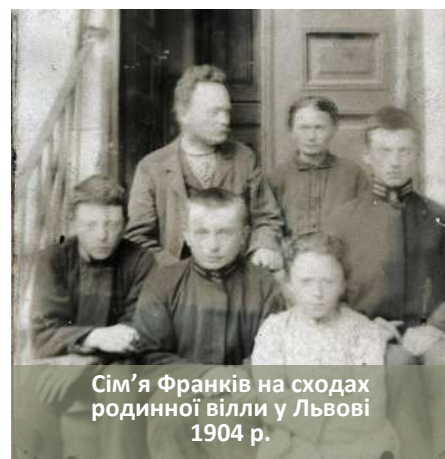
За порадою Коссака Іван Франко поїхав на лікування «на води» до хорватського міста Ліпіка. Там пив мінеральну воду і щодня приймав гарячі купелі. Болючу руку лікували електризуванням. Письменник сподівався, що після лікування зможе знову працювати як раніше. У Ліпіку І. Франко зіткнувся з медичними припущеннями, які сприйняв як принизливі. Він писав, що лікарі почали лікувати його «на сифілітичні хвороби», що стало

для нього шоком, адже такого пояснення свого стану не приймав. Водночас це не означало остаточно встановленого діагнозу [1]. Пізніше дослідник Д. Луцик, проаналізувавши перебіг хвороби та медичні записи, вважав імовірним ревматоїдний деформуючий поліартрит, а не сифілітичне захворювання [2].

Та саме в Ліпіку сталося «зовсім несподіване нещастя». На тлі спеки, виснаження і безсоння з'явилися незвичні переживання: відчуття присутності «невидимих постатей», голоси, страх. Іван Франко описував, як під час хвороби чув голоси Драгоманова, Шевченка та інших, які зверталися до нього зі страшними промовами. Невдовзі стан рук письменника різко погіршився. Він писав про сильний біль у правій руці, яка набрякла, а пальці були «страшенно покривлені». Згодом проблеми виникли з другою рукою, і писати стало майже неможливо [1]. У цей період Франкові допомагав старший син Андрій, який записував його твори під диктування. Саме його рукою записано й «Історію моєї хвороби» (1908).

Іван Франко «Історія
моєї хвороби» (1908).
Рукопис Андрія Франка

Сім'я Франків на сходах
родинної вілли у Львові
1904 р.

Після повернення до Львова Івана Франка відвезли до «Крумлерівки» — лікарні братів Свйонтковських для лікування душевнохворих. Стан літератора був надзвичайно тяжким: лікарі не давали надії на одужання, а перший час до нього не допускали навіть рідних. Коли гостра фаза минула, І. Франко намагався повернутися до роботи, але хвороба вже суттєво обмежувала його можливості. У листі він пише: «Просто перо з рук паде, а коли пишу в зв'язку кілька слів, то певно пропушу кілька букв і виходять нонсени». Письменник додає фразу, яка описувала його стан: «Головний об'яв — повне отупіння і неможність ніякої, хоч би й механічної роботи» [1].

І. Франко 1913 р.

За спостереженнями Д. Луцка, І. Франко якийсь час писав лівою рукою, бо не міг тримати пера скрученими пальцями правої. Згодом ураження охопило й ліву кисть, писати ставало дедалі важче. Деформація кистей стала однією з підстав для перегляду діагнозу. У

статті «Танатогенез Івана Франка» Д. Луцик вважав імовірним ревматоїдний деформуючий поліартрит — системне захворювання, яке могло уражати не лише суглоби, а й внутрішні органи. Епізоди марення він пов'язував із тяжким загальним станом, виснаженням, гарячкою, безсонням і медикаментами [2]. Таке пояснення стану літератора видається одним із найбільш переконливих.

Незважаючи на хворобу І. Франко продовжував працювати. В останній період життя він писав наукові праці, перекладав і готував видання, хоча здоров'я швидко слабшало. Зокрема, автор працював над «Нарисом історії українсько-руської літератури до 1890 р.» (1910), писав дослідження про народні пісні (1913) і робив переклади давньої поезії. У 1913 р. в Україні відзначали 40-річчя літературної праці Івана Франка [3]. Попри тяжкий стан здоров'я, він залишався учасником літературного й культурного життя. Хвороба обмежувала його фізичні можливості, але не припинила творчої та інтелектуальної роботи.

З листопада 1915 до березня 1916 р. письменник перебував у Притулку для хворих і виздоровців Українських січо-

Іван Франко у Притулку українських січових стрільців 1916 р.

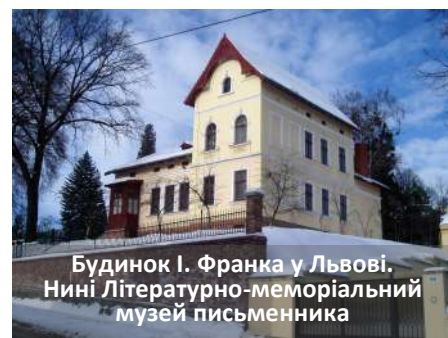
вих стрільців у Львові, де отримував догляд і лікування [3].

Іван Франко помер у Львові 28 травня 1916 р. Похований 31 травня на Личаківському цвинтарі.

Надгробок І. Франка на Личаківському цвинтарі

Пам'ять про нього широко вшановують в Україні та за кордоном. На честь видатного літератора названо місто Івано-Франківськ, встановлено численні пам'ятники й меморіальні дошки. У Львові та Нагуєвичах діють музеї, присвячені його життю і творчості.

Будинок І. Франка у Львові. Нині Літературно-меморіальний музей письменника

23 серпня 2011 р. на будівлі колишнього Харківського університету на вул. Університетській, 13 відкрито меморіальну дошку Іванові Франку.

Іван Якович Франко — один із найвизначніших українських письменників, учених та інтелектуалів свого часу, автор

Меморіальна дошка
на вул. Університетській, 13
у Харкові

близько 6000 творів! Його історія хвороби допомагає побачити за постаттю класика живу людину — з її болем, страхами, виснаженням і прагненням залишатися активною. Попри тяжкий стан здоров'я, Іван Франко до останніх років не полишав творчої та інтелектуальної діяльності. Хвороба обмежувала його можливості, але не позбавила потреби працювати й творити.

Пам'ятник І. Франку у Львові

Титульна сторінка
першого видання
повісті «Захар Беркут» 1883 р.

Пам'яті Івана Франка
(Опис життя, діяльності
й похорону), 1916 р.

Марка України
на честь І. Франка

Список використаної літератури:

Франко І. Історія моєї хвороби. Листи з 1908 року / упоряд. Я. Мельник. Парадигма. 1998. Вип. 1. С. 178–192. URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/files/paradygma/178-192-fi.pdf>.

Луцик Д. П. Танатогенез Івана Франка. Acta Medica Leopoliensia. 1997. Т. 3, № 3–4. С. 100–106.

Мельник Я. І. І остання часть дороги. Іван Франко в 1908–1916 роках : монографія. 2-ге вид., випр. і допов. Дрогобич : Коло, 2016. 438 с.

БІБЛІОТЕЧНА СКАРБНИЦЯ: ПО СТОРІНКАХ РІДКІСНИХ ТА ЦІННИХ ВИДАНЬ

ХРОНІКИ СТОРІЧНОЇ ДАВНИНИ

В процесі роботи з фондом рідкісних та цінних видань та пошуком відомостей про діяльність відомих постатей ми щоразу перегортаємо сторінки періодичних видань відповідного часу. Не одноразово ми зверталися і до підшивок журналу «Врачебное дело», який завжди нас радує несподіваними знахідками і як найкраще підходить для дослідження медичного краєзнавства.

Мабуть важко знайти такого члена лікарської спільноти, який би не знав про журнал «Врачебное дело» (після 1993 року — «Лікарська справа») — видання, яке цитувалося в Medline, PubMed, Index Medicus та входило до переліку журналів, що індексуються наукометричними базами.

А чи знаєте ви, що журнал побачив світ у Харкові? Він

був створений за ініціативою членів Харківського медичного товариства. 1 грудня 1918 року вийшов перший номер щотижневого наукового і професійно-суспільного медичного журналу «Врачебное дело». До складу першої редколегії входили такі постаті як проф. М.Ф. Мельников-Разведенков, проф. С.В. Коршун, проф. П.І. Шатілов, проф. В.В. Фавр, приват-доц. Е.К. Істомін, проф. О.П. Браунштейн, проф. М.М. Миронов, проф. С.М. Давиденков, проф. Я.С. Аркавін, д-р Л.Л. Рохлін. На той час «Врачебное дело» був єдиним медичним журналом на всю країну. Він друкувався на папері низької якості (це ж 1918 рік!), але мав велику популярність (Лікарська справа, 2018, №7-8, с. 164).

До роботи з журналом долучалися не тільки харківські науковці, але й науковці з інших міст України, а згодом — з ближнього та дальнього зарубіжжя.

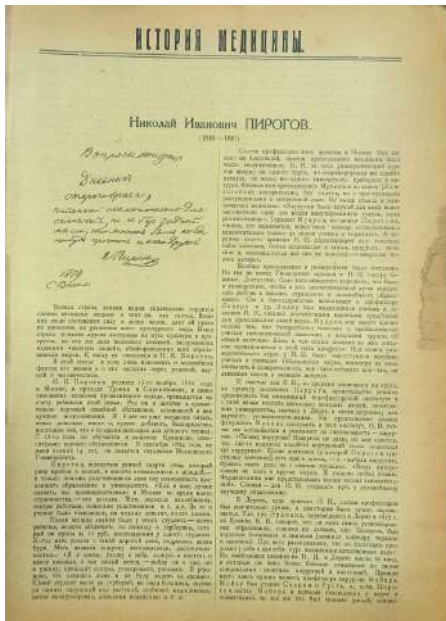
На жаль, в нашому фонді зберігся архів журналу лише з 1924 року і не в повному обсязі — бракує деяких номерів, але ті, що є, заслуговують на уважне дослідження. На цей час ми розпочали їх оцифрування — вони будуть розміщені в Репозитарії ХНМУ в колекції рідкісних видань, щоб якомога більше користувачів мали мо-

жливості ознайомитись з ними.

Пропонуємо переглянути деякі підшивки журналу сторічної давнини і почнемо з 1926 року. Без сумніву дослідників зацікавить колонка журналу, яка присвячена історії медицини, де яскраво, у стилі того часу, представлені розповіді про відомі постаті, що залишили свій слід в медицині різних епох.

Так, у № 6 представлена стаття про життєвий шлях і вчення філософа і лікаря Емпедокла, який народився в 490 році до Р.Х., а в №24 — стаття «Бекон Веруламський та сучасна медицина» розповідає про відображення філософських методологічних прийомів та наукового дослідницького пізнання дійсності в реаліях того часу.

Цікавий матеріал, присвячений відомим сьогодні науковцям-медикам, можна знайти і в інших номерах: про геніального хірурга Н.І. Пирогова, його дитячу тягу до знань і нелегкий шлях до визнання (№7), проф. Є.П. Браунштейна — учня та послідовника Гіршмана (№19), життя і діяльність наших відомих земляків — Лауреата Нобелівської премії 1908 року у галузі фізіології та медицини за праці про імунітет І.І. Мечникова (№3), засновника харківської патологоанатоміч-

ної наукової школи В.П. Крилова (№5) та інших відомих постатей.

Велику увагу журнал приділяв проблемним питанням та досягненням в клінічній та терапевтичній медицині, висвітлював події наукового характеру — з'їзди, конференції, відкриття.

Друкуються огляди, рецензії та реферати. Так, у №24 проф. А. Палладін опублікував огляд-звіт про XII Міжнародний Фізіологічний Конгрес, який відбувся в Стокгольмі 3-6 серпня 1926 року, де він був присутній як представник з Харкова. На одному із засідань, присвяченому питанням біохімії авітамінозів і вітамінів, була заслухана доповідь професора «Авітамінози і обмін речовин», у якій зібрані результати його робіт та робіт співробітників по Біохімічному Інституту в Харкові за останній рік.

Колонка «Хроніки» друкує маленькі повідомлення про життя медичної спільноти в різних регіонах, а розділ «Листи до редакції» як заміник сучасному Інтернету сприяє спілкуванню між читачами й редакцією журналу. За допомогою журналу висловлювали вітання до важливих дат життя та подяки за них, запрошували відвідати зібрання та висловлювали вдячність за організацію заходів.

Окремо зупинимось на сторінках реклами. Тут вирує життя: прослідковуються передові медичні технології, нові методи лікування, відкриваються передплати на видання, оголошуються вакансії тощо.

І як заохочення — повідомлення, де редакція просить всі державні й суспільні медичні та лікувальні організації і заклади сповіщати про вакансії, конкурси на вільні місця для розміщення оголошень у відділі «Пропозиції та попит праці».

Наукові статті, огляди, замітки цього журналу створюють цілісну картину життя тогочасної медичної спільноти, де чітко прослідковується діяльність медичних установ Харкова, що допомагає нам в дослідженні медичного краєзнавства минулого століття.

«Шановна редакція!

Дозвольте за допомогою «Лікарської справи» оповістити лікарів зацікавлених у біохімічному практикумі, що Український Біохімічний інститут (Харків, Ветеринарна площа) організує з половини квітня місяця 1927 року для іногородніх лікарів практикум з вивчення біохімічної методики (мікрометодики) дослідження сечі і крові. Тривалість практикуму – 1 місяць. Число місць обмежене. Плата близько 25 грн. Заяви про бажання взяти участь у практикумі просимо завчасно направляти до Українського Біохімічного інституту з доданням короткого curriculum vitae та відомостей про те, чи відряджується дана особа якоюсь установою і якою саме, бо за великої кількості охочих перевагу буде надано працівникам установи Наркомпросу та Наркомздраву.

Харків.

Директор Інституту, професор А. Палладін»

«Врачебное дело», 1926, № 24, с. 2091

Многоуважаемая редакция!

Разрешите через посредство „Врачебного Дела“ оповестить врачей, заинтересованных в биохимическом практикуме, что Украинский Биохимический Институт (Харьков, Ветеринарная площадь) организует в половине апреля месяца 1927 г. для иногородних врачей практикум по изучению биохимической методики (микрометодики) исследования мочи и крови. Продолжительность практикума — 1 месяц. Число мест ограничено. Плата около 25 р. Заявления о желании принять участие в практикуме просим заблаговременно направлять в Украинский Биохимический Институт с приложением краткого curriculum vitae и сведений о том, командировается ли данное лицо каким-либо учреждением и каким именно, ибо при большом числе желающих предпочтение будет отдано работникам учреждений Наркомпроса и Наркомздрова.

Харьков.

Директор Института, проф. А. Палладин.

«Президія Укрголовнауки задовольнила клопотання українських науковців щодо організації нових науково-дослідних кафедр. Вирішено насамперед створити в Харкові науково-дослідницьку кафедру з бактеріології та додаткову секцію з фізики»

«Врачебное дело», 1926, № 21, с. 1747

ІНТЕРВ'Ю

ЖИТТЯ МІЖ РЯДКАМИ: ІНТЕРВ'Ю З РЕДАКТОРОМ БЮЛЕТЕНЯ «БІБЛІОТЕРАПЕВТ» ОКСАНОЮ РУСАНОВОЮ

У кожного з нас своя книга життя, в якій є сторінки, де яскраві події переплітаються з тихими щоденними справами, що непомітно змінюють світ навколо. Є люди, які не лише пишуть власну історію, а й допомагають звучати голосам інших. Саме такою людиною є редактор бюлетеня Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету «Бібліотерапевт» Оксана Русанова.

Уже багато років вона працює в Науковій бібліотеці ХНМУ, з них 12-й рік відповідає за випуск бюлетеню «Бібліотерапевт». Редакторська праця часто залишається непомітною для читача, проте за нею стоять професіоналізм, тонке відчуття мови, повага до автора і щира любов до книги. Завдяки цьому кожен випуск «Бібліотерапевта» стає не лише джерелом інформації, а й простором для діалогу, пам'яті та роздумів.

Сьогодні, коли пані Оксана відзначає свій 60-річний ювілей, ми запросили її до щирої розмови про бібліотеку, редакторську роботу, життєві цінності й про те, що залишається між рядками текстів і життя.

— Пані Оксано, по-перше, від всього колективу нашої бібліотеки, від редакції «Бібліотерапевта» прийміть щирі вітання з Вашим ювілеєм! У житті кожної людини є визначні етапи, впевнена, що Ви на порозі нового цікавого етапу. 60 років — це привід озирнутися назад. Як

три події у Вашому житті Ви назвали б визначальними?

— Дякую за привітання! Знаєте, цифра 60 у паспорті спочатку трохи дивує, але це й справді чудовий привід згадати все найкраще. Якщо обирати три головні події, то довго думати не доведеться.

По-перше, це, безперечно, народження сина. Тут навіть і додавати нічого не треба: він моя найбільша гордість, любов і головний життєвий успіх.

По-друге — моя перша робота в школі. Це було загартування, перша справжня проба сил і школа життя, яка навчила мене знаходити спільну мову абсолютно з усіма. Цей досвід досі зі мною.

Ну а по-третє... це моя поява в нашій Науковій бібліотеці. Чесно скажу: я потрапила сюди

абсолютно випадково! Хто б міг подумати, що ця випадковість затягнеться на роки й стане моєю долею. Бібліотека не просто стала місцем роботи, вона «прикипіла» до серця, подарувала мені стільки нових знань, творчості і, головне, звела з неймовірними людьми, які стали для мене справжньою родиною. Тож, випадковості в нашому житті — це, мабуть, найнадійніші та найправильніші речі.

— **Цікаво, як саме з'явився у Вашому житті етап під назвою «Наукова бібліотека Харківського національного медичного університету»?**

— Моя історія в бібліотеці почалася не з чистого аркуша, адже за моїми плечима — серйозна педагогічна школа, диплом вчителя фізичної культури та роки роботи в школі. Я ставлю

ся до свого минулого з величезною повагою, оскільки саме спорт і педагогіка навчили мене розуміти психологію молоді та легко знаходити спільну мову зі студентами. Ба більше, знання з анатомії та фізіології, які нам давали у педвиші, одного разу допомогли мені в реальному житті буквально врятувати людину.

Але життя любить круті повороти. Через певні обставини мені довелося покинути школу, і якийсь час я працювала приватним підприємцем — це теж був унікальний досвід. А потім усе збіглося просто ідеально! Бібліотеці якраз потрібна була людина, яка володіє комп'ютером. А я буквально щойно закінчила Європейські комп'ютерні курси й отримала офіційне Свідоцтво! Мені запропонували спробувати — і я погодилася. У результаті бібліотека не просто не викреслила моє минуле, а стала моєю другою долею, де знадобився мій і педагогічний, і життєвий досвід, і ті самі нові знання.

— Як, на Ваш погляд, змінилася університетська бібліотека за останні десятиліття?

— Сьогодні бібліотека медичного університету — це живий організм, простір спілкування та психологічного розвантаження, який життєво необхідний майбутнім лікарям. Ми повністю перебудували роботу, поєднавши класичну навчальну літературу з найсучаснішими ІТ-технологіями, електронними базами даних та онлайн-доступом до світових медичних ресурсів. Наша бібліотека стала справжнім гуманітарним та цифровим хабом.

Уже п'ятий рік в нашій країні йде війна, і студенти-медики навчаються під колосальним подвійним тиском — загрози обстрілів та здобуття надскладної медичної освіти. У часи, коли навколо руйнація, книги та технології дають їм опору. Професія бібліотекаря тут перетворюється на роботу ментального провідника. Вчасно підібране слово, підручник чи допомога з пошуком потрібної цифрової інформації діють як заспокійливе, допомагаючи тим, хто завтра рятуватиме життя на фронті та в тилу.

— Розкажіть як народилася ідея бюлетеня «Бібліотерапевт»? Чи пам'ятаєте роботу над його першим випуском, якою вона була?

— Поява нашого корпоративного видання «Бібліотерапевт» — це прямий результат участі команди у Школі бібліотечного журналіста. Це відомий навчально-інноваційний проєкт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка.

Мені пощастило стати однією з перших учасниць Другої Всеукраїнської школи у квітні 2014 року. Тоді все це здавалося абсолютно невідомим і новим, але водночас неймовірно захопливим та перспективним. Було чітко видно простір для розвитку. Це виявилось захопливим: уже в червні того ж року

II Всеукраїнська ШБЖ 2014 р.

II Всеукраїнська ШБЖ 2014 р.
отримання диплому

естафету підхопила моя колега Катерина Кустова, яка пройшла навчання у Регіональній школі бібліотечного журналіста. Саме цей імпульс і дав життя нашому виданню.

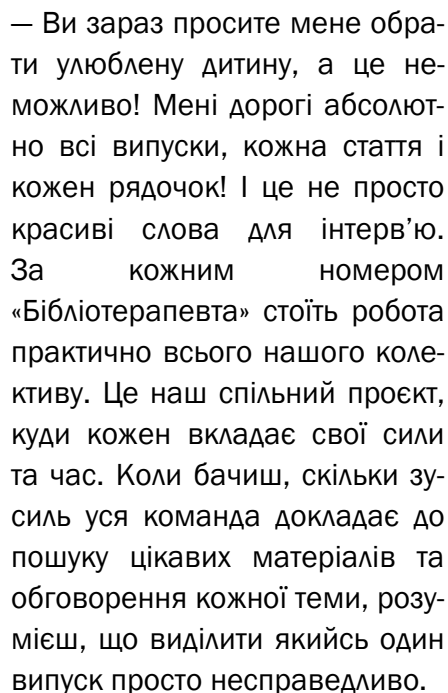
Знаю, що ідею такого електронного видання Ви як директор виношували давно. І тут повертаємося зі Школи ми — окрилені, з купою нових знань та проєктів, але... абсолютно розгублені, бо не уявляли, як усе це практично втілити в життя! Теорії багато, а практики — нуль. І саме в цей момент Ви подарували виданню його унікальне ім'я, візуально розклали нам по полицях усе своє бачення: як цей бюлетень має виглядати, які мають бути акценти, яка має бути його структура та обличчя.

Чому саме «Бібліотерапевт»? О, тут усе зійшлося ідеально! Ну, по-перше: ми ж бібліотекарі в медичному університеті! Сам статус зобов'язував нас додати у назву трохи «медичного». Навколо майбутні лікарі, професори... Тому, ми не мали права назватися просто «Вісник бібліотеки»! А по-друге, книга — це найкращий антидепресант без рецепта й побічних ефектів. Не дарма ж античні мудреці вішали на двері бібліотек таблички «Аптека для душі». От і ми вирішили: якщо лікарі лікують тіло, то ми беремо на себе людські

Коли я іноді відкриваю наш дебютний випуск, у мене одночасно і серце тане від ніжності, і око трохи сіпається! Це ж було всього чотири сторіночки такого наївного, майже дитячого... ну, «шедевру», не інакше! Але, як же ми тоді переживали! Як усе оформити, щоб було «дорого-багато», яскраво, з вогником?! Нам тоді щиро здавалося: чим більше шрифтів ми «вліпимо» на одну сторінку і чим яскравіше розфарбуємо

— Якщо коротко — змінилося геть УСЕ! За ці майже 12 років від нашого першого наївного випуску не лишилося й сліду. Змінився дизайн повністю, кардинально виросли обсяг, якість і саме наповнення. Ми пройшли шлях від аматорського листка на чотири сторінки до пізнаваного, стильного корпоративного видання.

Тому, відповідаючи на ваше запитання: найбільше змінилася, мабуть, сама роль бюлетеня. Спочатку це був наш перший експеримент і проба пера, а сьогодні — це потужний майданчик для самовираження всієї нашої команди. Наші читачі вирости разом із нами, і тепер вони чекають не просто інформаційну довідку, а якісний, корисний і той самий «цілющий» контент, який ми обіцяли у нашому слогані. Ми вирости з «дитячих штанців» і введено тримаємо марку.

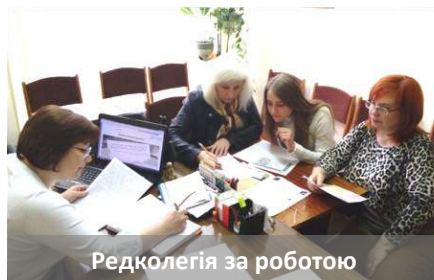
— А які матеріали Вам найцікавіше редагувати: історичні, культурологічні, особисті історії

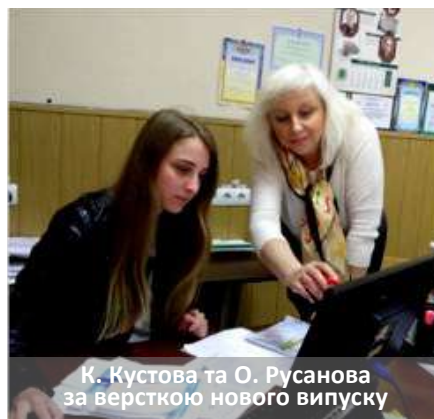
Взагалі, мені в «Бібліотерапевті» все небагато, кожен текст чіпляє щось своє. Наприклад, я сама люблю подорожувати, тому така рубрика як «Подорожник» мені неймовірно близька, вона завжди, як то кажуть, «дуже заходить». Або наш «Фотопогляд» — обожнюю цю рубрику за можливість побачити світ під іншим кутом. Коли теми тобі близькі, то й працювати над ними як редактору набагато легше та приємніше. Але загалом усі наші рубрики цікаві по-своєму. Кожна з них має свого читача, свою унікальну тему та характер, тому просто не можна якусь одну ставити вище за іншу.

— Що для Вас означає бути хорошим редактором? Що можете сказати про редколегію «Бібліотерапевта»?

— Бути хорошим редактором — це насамперед відчувати відповідальність за кожен матеріал. У нас цей процес побудований дуже чітко. Незмінним головним редактором «Бібліотерапевта» є директор Наукової бібліотеки. Зрозуміло, що підхід головного редактора до роботи — надзвичайно відповідально, скрупульозно й з високими вимогами ставитися до якості текстів та оформлення випусків, але це абсолютно конструктивно, тримає в тонусі всю редколегію і авторів, що дає можливість постійно покращувати контент. Моя ж роль у цьому процесі — відповідальний редактор. Якщо говорити про редколегію, то в доповідні та довірчі часи вона складалася з п'яти осіб, і кожен чітко відповідав за свою ділянку роботи. І я хочу сказати, що наша редколе-

Редколегія за роботою

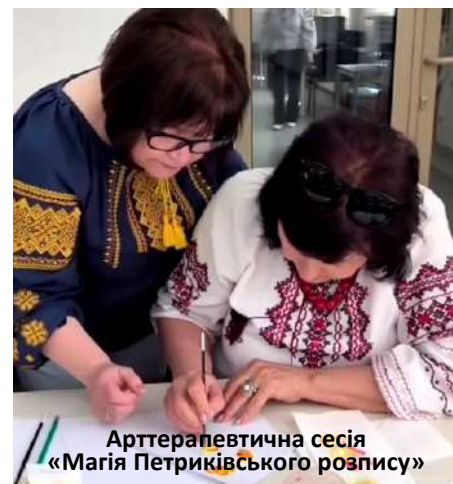
К. Кустова та О. Русанова за версткою нового випуску

гія — це справжні професіонали, на яких завжди можна покластися. Кожен із них не просто виконував свої обов'язки, а щиро вболівав за загальний результат, завдяки чому видання й трималося на високому рівні.

Проте життя внесло суворі корективи. Через війну наш колектив, на жаль, значно зменшився. До того ж одна з наших редакторок зараз зайнята приємними турботами молоді мами. Тому на цей час нам доводиться працювати меншим складом і перерозподіляти обов'язки. Але ми все одно тримаємо планку якості та продовжуємо випускати кожен номер, попри всі труднощі, адже той фундамент і командний дух, сформований повним складом редколегії, допомагає нам рухатися далі.

— Ми живемо у непрості часи. Як війна змінила Ваше ставлення до професії, книги та людей і що допомагає Вам зберігати внутрішню рівновагу?

— Ці роки дійсно спонукали нас переоцінити багато речей, але водночас вони лише підтвердили важливість нашої професії. Книга вкотре довела, що вона є не просто джерелом інформації, а надійним прихистком, способом знайти розраду й хоча б на якийсь час перемикнути думки. Ба більше, зараз наша бібліотека стала для викладачів, студентів та співробітників університету справжнім простором психо-емоційного розвантаження, що надзвичайно важливо під час війни. Ми стали місцем, де можна на деякий час відволіктися від буденності й відновити внутрішні сили. Наша робота набула ще більшого сенсу, адже ми бачимо, як сильно сьогодні потрібні людям щире слово й підтримка.

Арттерапевтична сесія «Магія Петриківського розпису»

А зберігати особисту рівновагу мені допомагають найпростіші й водночас найважливіші речі — це мій колектив, мої рідні та близькі люди. Наша щоденна спільна робота, підтримка в родині, спілкування з тими, хто поруч, дають відчуття стабільності та опори. Ну і, звичайно, рятує позитивне ставлення до життя. Я взагалі вважаю, що оптимізм у наші часи

— це обов'язковий елемент базової комплектації людини. Якщо постійно сумувати, то ніякої бібліотерапії не вистачить. Тому рецепт простий: не падаємо духом, помічаємо хороше навколо, віримо в краще й просто продовжуємо широко та з усмішкою робити свою справу.

— Погоджуюсь з Вами! А які теми, на Вашу думку, сьогодні особливо потребують висвітлення у «Бібліотерапевті»?

— Скажу чесно: не знаю! Звісно, у нас є база — наші постійні улюблені рубрики, виходу яких читачі завжди чекають із нетерпінням. Наприклад, ми регулярно розкриваємо наші нові надходження, пропонуємо читачам різні цікаві книжкові знахідки, а в наших медично-літературних розвідках розповідаємо про недуги великих людей. Але іноді ми просто орієнтуємося по ситуації. Дивимось, з яким настроєм сьогодні приходять до бібліотеки наші студенти та викладачі. Побачили, що всі якісь втомлені — додаємо у свіжий номер легку художню розповідь чи цікаві факти для відпочинку. Потрібно підтримати у навчанні — готуємо інформаційні добірки. Тому, мабуть, найкраща тема для кожного нового номера — це саме життя нашого університету, а рубрики не просто заповнюють сторінки, а зацікавлюють читача та допомагають перезавантажитися, розширюють світогляд та надихають на нові думки.

— Робота редактора творча, а творчість потребує натхнення. Які захоплення або життєві події дарують Вам натхнення?

— Насамперед це прогулянки

нашим неймовірним, незламним і таким шикарним Харковом! Я безмежно люблю це місто, його особливу атмосферу, вулиці та парки. Для мене пройтися Харковом — це найкращий спосіб заспокоїтися, зарядитися енергією та просто наповнити серце теплом. Також надзвичайно цінними є зустрічі з подругами, коли можна обійнятися, поговорити по душах і відчути підтримку тих, хто поруч. А нещодавно у мене з'явилося нове захоплення — я зацікавилася зефірною флористикою! Створення цих їстівних квітів — це дивовижний творчий процес. Коли звичайнісінький зефір перетворюється на пишні троянди чи тендітні хризантеми, це дарує неймовірну естетичну радість. Це мій особистий спосіб перемикнути думки, відпочити душею та створити трохи краси власними руками.

Зефірні квіти (подарунок колезі)

— У Вас чудове захоплення — зичимо творчих успіхів! І на завершення нашого інтерв'ю, звертаючись до аудиторії читачів та авторів «Бібліотерапевта» — що б Ви їм сказали сьогодні?

— Ще в школі я на все життя запам'ятала ці рядки:

*Словом можна вбити,
словом можна спасти.*

Словом можна полки за собою вести.

*Словом можна продати,
і зрадити, й купити,
Слово можна в разуючий
свинець перелити.*

Тоді, у юності, це здавалося просто красивою поезією. Але сьогодні, коли в нашій країні йде війна, ці слова перетворилися на нашу щоденну реальність і професійний обов'язок.

І вчитель, і бібліотекар, і наше видання «Бібліотерапевт» — ми всі зараз робимо одну спільну справу. «Бібліотерапевт» — це культурно-просвітницький проєкт, проте під час воєнного стану постало важливе завдання — підтримка ментального здоров'я. СЛОВОМ ми намагаємося підтримати тих, у кого опускаються руки, повернути віру, коли стає занадто важко, і дати ту саму ментальну опору, яка допомагає вистояти. Наше слово — це зброя, але зброя захисна, яка рятує від зневіри та страху. Тому нашим авторам я хочу подякувати за кожне шире слово, яке вони дарують людям, а читачам — побажати внутрішньої сили. Пам'ятайте, що ви не одні. Ми завжди поруч — на сторінках нашого видання та в просторі нашої бібліотеки, готові підставити плече й поділитися своїм теплом.

— Дякуємо за цікаве інтерв'ю та щирі розмови, пані Оксано! Зичимо Вам творчого довголіття, міцного здоров'я і добробуту в мирній та незалежній Україні! А ми чекаємо наступний випуск «Бібліотерапевта».

ФОТОПОГЛЯД

МІСТО МОЄЇ ДУШІ

Є міста, в які закохуєшся з першого погляду, а є Харків — місто, яке назавжди залишається в серці. Тут моє життя, мої спогади, радощі, важливі зустрічі й найдорожчі моменти. Тут — частинка моєї душі.

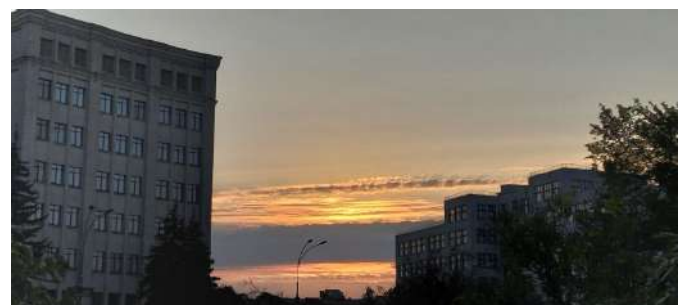
Харків неможливо не любити, адже за його затишком і неймовірною красою ховається справжня душа, загартована,

але така тепла. А найбільше я люблю Харків — за людей. За простих харків'ян, у яких вистачає сили бути добрими навіть тоді, коли самим боляче. Саме в людях, у їхній стійкості та щоденній турботі один про одного, б'ється серце нашого залізобетонного Ха.

Харків змінився. Ми теж змінилися. Але головне, залиши-

лось наше місто — наше коріння, наша пам'ять і наша безмежна любов. Харків вмів надихати, вмів дарувати спокій у затишних кав'ярнях і тримає обійми відкритими для кожного, хто залишив тут бодай частинку своєї душі.

Місто-герой. Місто сильних людей. Місто, яке не зламалося!

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 2026 У СВІТЛІ ПОДІЙ

МАГІЯ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ

Проект «Магія Петриківського розпису», який реалізується за підтримки Профкому ХНМУ, став для багатьох безпечним колом сили, де фарби лікують, а традиції повертають спокій. Останні літні зустрічі проекту, що відбулися **30 липня** та **20 серпня**, вкотре довели: арт-терапія — це потужний інструмент психологічного перезавантаження.

Наші незмінні наставниці, талановиті майстрині Ірина Киричок та Оксана Красюкова, щоразу дбайливо проводять учасників у світ народного мистецтва. Вони допомага-

ють кожному розкрити свій творчий потенціал, незалежно від рівня підготовки. Поки новачки з подивом та захватом виводять на папері свої перші традиційні «цибульки», досвідченіші учасники вже сміливо експериментують і додають на полотна авторські деталі.

Однією з найяскравіших подій сезону стало створення петриківського жар-птаха. Цей образ у народній культурі є потужним символом щастя, достатку, духовного світла та здійснення мрій. Малюючи його, кожен ніби заново віднаходив власні крила та натхнення.

Ці арттерапевтичні сесії — значно більше, ніж просто уроки малювання. Це простір, де можна залишити всі турботи за дверима, видихнути та знайти внутрішню рівновагу.

Контакти:

м. Харків,

пр. Науки, 4

e-mail: oa.rusanova@knmu.edu.ua

Редакційна колегія:

Киричок І.В. (головний редактор)

Русанова О.А. (відповідальний редактор)

Красюкова О.О. (редактор)

